

บทปริทัศน์ว่าด้วยความก้าวหน้าของงานวิจัยทางปรัชญาเกี่ยวกับเหตุผลเชิงศีลธรรม
The Progress of Philosophical Research on Moral Reason: A Review

เทพทวี โชควสิน
Theptawee Chokvasin

สาขาวิชาศึกษาทั่วไป สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

Abstract

This review article is to present the progress of research in philosophical examination of moral reason. It is shown from the study that current philosophical debates on this topic frequently refer to Bernard Williams' arguments on 'internalism about reasons' and 'moral luck'. I present an argument to show that there should be more examination of the involvement of those two notions for it to make a clearer explanation of what I call 'the durability of reason'.

Keywords: Moral Reason (เหตุผลเชิงศีลธรรม); Internalism about Reasons (ภายในนิยมเกี่ยวกับเหตุผล); Moral Luck (โชคทางศีลธรรม)

บทคัดย่อ

บทปริทัศน์นี้แสดงความก้าวหน้าของงานวิจัยเกี่ยวกับการตรวจสอบทางปรัชญาว่าด้วยเหตุผลเชิงศีลธรรม จากการศึกษาพบว่านักปรัชญามักจะอภิปรายต่อจากเบอร์นาร์ด วิลเลียมส์ ซึ่งกล่าวถึง 'ภายในนิยมเกี่ยวกับเหตุผล' และ 'โชคทางศีลธรรม' ผู้วิจัยเสนอว่าควรตรวจสอบมากขึ้นในส่วนที่สองประเด็นนี้มีความเกี่ยวข้องกันอยู่เพื่อให้เกิดคำอธิบายที่ชัดเจนยิ่งขึ้นต่อสิ่งที่ผู้วิจัยเรียกว่า 'ความทนทานของเหตุผล'

---

* ผู้เขียนที่ให้การติดต่อ โทร. +66-0-4422-4346 โทรสาร +66-0-4422-4212
E-mail Address: thankgod@sut.ac.th

บทนำ

ประเด็นว่าด้วยเหตุผลเชิงศีลธรรม (moral reason) นั้นมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ว่าด้วยเหตุผลเชิงปฏิบัติ (practical reason) หากกล่าวโดยย่อเพื่อความเข้าใจในเบื้องต้นนี้ก่อนก็คือเหตุผลเชิงศีลธรรมหมายถึงความสามารถของมนุษย์ในการชี้ว่าอะไรเป็นที่มาของเหตุผลหรือเป็นเบื้องหลังของการกระทำทางศีลธรรมหนึ่งๆ มนุษย์สามารถรู้จักและโยงโยงสิ่งนั้นเพื่อพิสูจน์ความถูกต้องหรือไม่ถูกต้องทางศีลธรรมได้อย่างไร สิ่งนี้เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่าเป็นเหตุผลเชิงปฏิบัติซึ่งต่างจากเหตุผลเชิงทฤษฎี (theoretical reason) ทั้งนี้เพราะอิทธิพลของนักปรัชญาอิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) และงานชิ้นสำคัญของเขาชื่อ **Critique of Practical Reason** (1787/1996) ที่คานท์คิดว่าเหตุผลสองรูปแบบนั้นต่างกันมีการอธิบายว่าคานท์มองความรู้ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจทางศีลธรรมว่าเป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเจตจำนงในการเลือกกระทำโดยเสรี (Engstrom, 2002: 49) ทว่าในประเด็นนี้ก็มีการอภิปรายทั้งในเชิงสนับสนุนและโต้แย้งมากมายจากนักปรัชญาที่ศึกษางานเขียนของเขา แต่ในบทปริทัศน์ชิ้นนี้จะกล่าวถึงเพียงส่วนหนึ่ง คือเลือกดูการศึกษาของนักปรัชญาต่อประเด็นที่ว่าเมื่อพิจารณาการกระทำทางศีลธรรมนั้นการคิดไตร่ตรองหรือความรู้สึกใดๆ ภายในมนุษย์มีอิทธิพลอย่างไร รวมทั้งดูการศึกษาในประเด็นที่คานท์มองว่าเมื่อมนุษย์มีเจตจำนงเสรีมีความรู้ที่จะเลือกกระทำการได้เองก็ย่อมจะมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมนั้น มีเหตุผลหนักแน่นจริงหรือไม่

บทปริทัศน์นี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ต้องการจะให้เห็นภาพรวมเพียงคร่าวๆ ที่แสดงถึงความก้าวหน้าล่าสุดของการตรวจสอบทางปรัชญาที่มีต่อเหตุผลเชิงศีลธรรมในสองประการข้างต้น แต่ทั้งนี้ก็เพื่อมุ่งจะเสนอข้อชี้แนะของผู้วิจัยเองด้วยที่เห็นว่าการอภิปรายที่จะมีขึ้นต่อไปหากทำให้ชัดเจนยิ่งขึ้นต่อส่วนที่เกี่ยวข้องกันระหว่างสองประเด็นนั้น น่าจะเกิดคำตอบต่อการโยงไปสู่ประเด็นว่าด้วย ‘ความทนทานของเหตุผล’ ในจิตสำนึกของผู้กระทำ การ ซึ่งพบว่ายังไม่ได้รับการพิเคราะห์ระห่มมากเท่าที่ควร

การตรวจสอบทางปรัชญาว่าด้วยเหตุผลเชิงศีลธรรม

ปัญหาว่าด้วยที่มาของจิตสำนึกของมนุษย์ที่รู้จักการแยกแยะทางศีลธรรมนั้น มีคำตอบหนึ่งที่มักจะกล่าวอ้างถึงกันในหมู่นักปรัชญาและถือเป็นคำตอบที่สะท้อนแนวคิดของภายในนิยมเกี่ยวกับเหตุผลอย่างชัดเจน นั่นก็คือคำตอบของเดวิด ฮูม (David Hume) ในงาน **Treatise of Human Nature** (1739/1992) เล่มที่สาม ‘ว่าด้วยศีลธรรม’ (Of Morals) นั้น ฮูมชี้ว่าภาวะทางศีลธรรม (morality) เป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ ศึกษาในปรัชญาเชิงปฏิบัติ ในส่วนของศีลธรรมนั้น ศีลธรรมมีอิทธิพลต่อความรู้สึกอันแรงกล้า (passions) และการกระทำ (actions) ของมนุษย์ ชี้ได้ว่าเหตุผลไม่ใช่คำตอบของคำถามว่าด้วยที่มาของศีลธรรม (Hume, 1992: 455-462) ด้วยเพราะเมื่อมนุษย์รับรู้การกระทำทางศีลธรรมที่สร้างความรื่นรมย์หรือความเจ็บปวดนั้น มนุษย์ไม่ได้รับรู้แต่เพียงภาพประทับใจที่ประกอบกันขึ้นจากการกระทำเช่นนั้น แต่มีการให้คุณค่าว่าเป็นการกระทำที่ดีหรือไม่ดี (1992: 468-

470) การกระทำนั้นเองก็มีที่มาจากแรงกระตุ้น (motives) เมื่อมนุษย์ตีค่าของการกระทำว่าดีหรือไม่ ก็คือการตีค่าของแรงกระตุ้นเบื้องหลังนั้น (1992: 477) ทว่าต่อมาในงานของคานท์คือ **Critique of Practical Reason** (1787/1996) ก็มีจุดสอดคล้องกันอยู่กับฮูมในประเด็นที่ว่าความดีและความชั่ว เป็นวัตถุแห่งการพิจารณาของเหตุผลเชิงปฏิบัติ แต่การตัดสินใจจากความรู้สึกยังอาศัยประสบการณ์ อันจะก่อเพียงรอยประทับที่เป็นความรู้สึกที่น้อมรับหรือเจ็บปวด คานท์จึงมองว่าอะไรที่จะตัดสินได้ว่าเป็นความดีความชั่วนั้นต้องพึ่งพาศักยภาพอื่นของมนุษย์ที่ไม่ใช่ความรู้สึกเช่นนั้น แต่เป็นสิ่งที่ไม่อาศัยประสบการณ์ (a priori) ดังเช่นเหตุผลเชิงปฏิบัติที่ตนเอง (Kant, 1996: 76-78) จุดนี้มีการเปรียบเทียบระหว่างนักปรัชญาทั้งสองนี้ว่าคานท์คงไม่เห็นด้วยกับฮูมที่อธิบายด้วยเรื่องของแรงกระตุ้นด้วย เพราะเป็นสิ่งง่อนแง่น (contingent) ดังเช่นความรู้สึกหรือเกลียดก็อาจจะกระตุ้นให้กลัวการลงโทษ จนทำสิ่งที่ถูกต้องทางศีลธรรมก็ได้ หรือกระตุ้นให้เกิดการทำผิดก็ได้ ต่างจากความเคารพ (respect) ในกฎคำสั่งเด็ดขาด (categorical imperatives) ที่เป็นแรงกระตุ้นเดียวของเหตุผลเชิงปฏิบัติ (Schneewind, 1992: 326-327)

แนวคิดเช่นนี้พัฒนาสู่ประเด็นภายในนิยมเกี่ยวกับเหตุผลอย่างไร แนวคิดนี้กล่าวโดยนักปรัชญาเบอร์นาร์ด วิลเลียมส์ (Bernard Williams) ปรากฏในงาน **Moral Luck** (1981) บทที่แปด วิลเลียมส์มองว่าจุดยืนที่เขาจะแสดงนั้นเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดที่ฮูมเสนอไว้ เขาได้อธิบายแยกแยะระหว่างภายในนิยมเกี่ยวกับเหตุผล (internalism about reasons) และภายนอกนิยมเกี่ยวกับเหตุผล (externalism about reasons) นั่นคือ ประโยคที่กล่าวว่า “A มีเหตุผลที่จะกระทำ ϕ ” หรือ “มีเหตุผลให้ A กระทำ ϕ ” นั้น หากตีความว่าผู้กระทำ A มีแรงกระตุ้นที่ได้รับการตอบสนองจากการกระทำ ϕ โดยมีเงื่อนไขบางประการที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายของผู้กระทำ A โดยเชื่อว่าจะสมปรารถนาเมื่อได้กระทำ ϕ เช่นนี้ก็ถือว่าเป็นการตีความแบบภายในนิยมหรือก็คือเหตุผลของการกระทำเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจภายในผู้กระทำ แต่หากแม้ว่าจะไม่ได้ปรากฏเงื่อนไขดังกล่าว ก็ไม่ได้มีแรงกระตุ้นดังกล่าวในผู้กระทำ A แต่ไม่ได้ทำให้ตัวประโยคนั้นเป็นเท็จ เช่นนี้ก็ถือว่าเป็นการตีความแบบภายนอกนิยม หรือก็คือการมีเหตุผลของการกระทำไม่ได้ต้องเกี่ยวกับว่ามีแรงจูงใจอยู่ก่อนวิลเลียมส์ปกป้องจุดยืนของภายในนิยมเกี่ยวกับเหตุผลนี้ เพราะเขามองว่ามีความได้เปรียบเชิงมิติของการอธิบายที่พบได้ว่าผู้กระทำจะต้องสามารถอธิบายการกระทำของตนได้อย่างสอดคล้องกับแรงกระตุ้นที่ทำให้เกิดการกระทำนั้นโดยเป็นคำอธิบายที่ถูกต้องได้ (Williams, 1981: 101-113)

งานที่ศึกษาทางปรัชญาในปัจจุบันก็มีกล่าวถึงประเด็นดังกล่าวที่มาจากวิลเลียมส์และฮูม ในที่นี้จะยกตัวอย่างบทความของมาร์ค ชโรเดอร์ (Mark Schroeder) คือ “*The Humean Theory of Reasons*” (2007) โดยที่ชโรเดอร์พบว่าจากแนวคิดของฮูมทำให้เกิดการตีความออกมาสองแบบเกี่ยวกับมโนทัศน์ของเหตุผล แบบแรกก็คือภายในนิยมเกี่ยวกับเหตุผลโดยมีความปรารถนา (desire) เป็นเหตุผลประการหนึ่ง อีกแบบหนึ่งก็คือการเห็นความเป็นไปได้ที่จะมีเหตุผลเป็นแรงกระตุ้นโดยไม่ได้ต้องอาศัยความปรารถนาเช่นนั้น ซึ่งจุดยืนเช่นนี้ชโรเดอร์เรียกว่าทฤษฎีแบบฮูมว่าด้วยแรงจูงใจ

การตีความสองแบบเช่นนี้ทำให้เกิดปัญหาถกเถียงบางประการซึ่งชโรเดอร์เห็นว่าสามารถเป็นที่แก้ไขได้หากแบ่งแยกให้ชัดเจนระหว่างเหตุผลบางประการที่เป็นไปเพื่อทุกคนได้ กับเหตุผลบางประการที่มีเฉพาะสำหรับบางคน ชโรเดอร์ชี้ว่าเราจะสามารถมองเห็นทางในที่สุดที่จะรวบประเด็นในทางจิตวิทยาของศีลธรรมและประเด็นในทางเหตุผลที่สามารถเกี่ยวข้องกันได้กับความปรารถนาโดยไม่ขัดกัน (Schroeder, 2007: 195) งานล่าสุดอีกชิ้นหนึ่งที่กล่าวถึงภายในนิยามเกี่ยวกับเหตุผลก็คือหนังสือโดยจูเลีย มาร์โควิตซ์ (Julia Markovits) คือ **Moral Reason** (2014) ซึ่งแสดงถึงข้อโต้แย้งที่ปกป้องจุดยืนของฝ่ายภายในนิยามเกี่ยวกับเหตุผลโดยให้น้ำหนักกับความปรารถนาอันเป็นฐานอธิบายเหตุผลเชิงศีลธรรม มาร์โควิตซ์แยกแยะให้ชัดเจนต่อตัวคำถามของเหตุผลทางศีลธรรมในเชิงอภิปริยศาสตร์ที่ว่า “การมีเหตุผลต่อการกระทำบางสิ่งบางอย่างนั้นคืออะไร?” แยกจากตัวคำถามในเชิงปทัสสถานที่ว่า “การที่เรามีเหตุผลที่จะกระทำนั้น สิ่งนี้คืออะไร” คำถามเชิงปทัสสถานอาจจะพูดได้ว่า “เหตุผลเชิงปทัสสถานคืออะไร” ซึ่งมาร์โควิตซ์สนับสนุนภายในนิยามเกี่ยวกับเหตุผลซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับความปรารถนา แต่อีกคำถามคือ “มีเหตุผลอะไรบ้าง” นั้น เธอมองว่าความปรารถนาไม่ควรที่จะนำไปเป็นคำตอบ เธอให้เหตุผลว่าแม้การตอบคำถามหนึ่งเลยไม่ได้ที่จะต้องใช้ความปรารถนาเข้ามาอธิบาย แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะผูกมัดให้ใช้ตอบอีกคำถามหนึ่งไปด้วย (Markovits, 2014: 1-3) ในอีกส่วนหนึ่ง มาร์โควิตซ์ก็เห็นว่าทฤษฎีศีลธรรมของคานท์จะปรับเข้าหาจุดยืนที่เธอเสนอได้ ซึ่งก็คือมองว่าคานท์ก็เสนอแนวทางที่ยังสอดคล้องกับภายในนิยามเกี่ยวกับเหตุผลได้อยู่ อีกทั้งทำให้เป็นจุดยืนที่แข็งขึ้นด้วย (Markovits, 2014: 69)

อย่างไรก็ดี จุดยืนที่ขัดแย้งกับภายในนิยามเกี่ยวกับเหตุผลนั้นก็มียานที่เสนอเช่นกัน โดยในที่นี้จะยกตัวอย่างงานของแพทริเซีย กรีนสแปน (Patricia Greenspan) ในบทความ “*Practical Reasons and Moral ‘Ought’*” (2007) ทั้งนี้กรีนสแปนมองว่าเหตุผลเชิงปฏิบัติดังที่คานท์เสนอไว้ นั้น เป็นเหตุผลที่ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาแรงกระตุ้นอื่นใดอีกเพื่อการกระทำทางศีลธรรม ทั้งนี้เพราะการตีความคำว่า ‘ควร’ (ought) ในทางศีลธรรมนั้นควบคู่มาพร้อมกับเหตุผลที่มีลักษณะของการผูกมัดอย่างเข้มแข็งในการที่จะกระตุ้นให้ผู้กระทำกรทำได้กระทำสิ่งที่ถูกต้องทางศีลธรรมอยู่แล้ว มิใช่ว่า การที่ควรทำการที่ถูกต้องทางศีลธรรมอย่างหนึ่งหากเป็นที่ยอมรับแล้วจะยังเพิกเฉยไม่กระทำโดยขอให้สิ่งอื่นนอกเหนือจากเหตุผลมากระตุ้นแล้วจึงทำ เช่นนี้แล้ว กรีนสแปนจึงมองว่าเธอกำลังปกป้องจุดยืนแบบภายนอกนิยามเกี่ยวกับเหตุผล (Greenspan, 2007: 174) อีกคนซึ่งเป็นนักปรัชญาคนสำคัญคือดิเรค พาร์ฟิต (Derek Parfit) ก็ไม่เห็นด้วยกับจุดยืนที่เขาเรียกว่าอัตวิสัยนิยมเกี่ยวกับเหตุผล (subjectivism about reasons) หรือก็คือการมองว่าเหตุผลในการกระทำเป็นเรื่องของความปรารถนาที่จะมุ่งสู่จุดหมาย พาร์ฟิตวิจารณ์วิลเลียมส์ว่าเข้าใจความหมายของคำว่าเหตุผลแต่ในเชิงภายในซึ่งไม่ถูกต้องเพราะก็มีเหตุผลในรูปแบบปทัสสถานบริสุทธิ์ไม่ใช่ในเชิงจิตวิทยาอยู่ด้วย (Parfit, 2011: 434-435)

นักปรัชญา โทมัส เอ็ม สแคนลอน (Thomas M. Scanlon) ในบทความ “*Wrongness and*

Reasons: A Re-examination” (2007) ได้ชี้ให้เห็นถึงแนวคำถามใหม่ๆ ที่มีต่อเหตุผลเชิงศีลธรรม โดยเป็นแนวคำถามในเชิงอภิจริยศาสตร์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างความผิด (wrongness) กับ เหตุผลเชิงศีลธรรม ทั้งนี้เขาเห็นว่าจุดเริ่มต้นของประเด็นนี้จากสุมัน ก็เน้นความเกี่ยวข้องของ เหตุผลเชิงศีลธรรมกับแรงจูงใจมาโดยตลอด ทว่าสแคนลอนเน้นพิจารณาที่ความเข้าใจที่เรามีต่อ การกระทำความผิด โดยหากใช้แรงจูงใจเป็นคำอธิบายแบบเดิมๆ ก็จะต้องกล่าวว่า บุคคลผู้หนึ่งจะ ตัดสินว่าการกระทำหนึ่งผิดและไม่ทำมันก็เป็นไปไม่ได้ที่เขาจะกลับจะทำสิ่งนั้นโดยเต็มใจ แต่หาก เปลี่ยนใหม่ให้เป็นเรื่องเหตุผล แทนที่จะเป็นแรงจูงใจเช่นนั้น ก็จะได้หลักการว่า หากสิ่งใดใน สถานการณ์หนึ่งที่คุณเห็นว่าผิดที่จะกระทำลงไป ก็หมายถึงว่าคุณผู้หนึ่งกำลังมีเหตุผลอย่าง แรงกล้าที่จะไม่กระทำสิ่งนั้น นัยจากตรงนี้คือ การกระทำที่ว่าผิดนั้นก็ด้วยเพราะมีเหตุผลที่จะไม่ยอม ให้สิ่งนั้นทำขึ้นมาได้ สแคนลอนมีคำถามที่พิจารณาในที่นี้สามประการ คือการใช้คำว่า ‘ความผิด’ เช่น นั้นจะเป็นมโนทัศน์แบบบอกปิดไปสู่สิ่งอื่น (buck-passing notion) ในจุดนี้ก็คือนัยดังกล่าวบอกว่า ให้หากการพิจารณาประการอื่นๆ ในเชิงการจัดหาเหตุผล (other reason-providing considerations) มากกว่าจะเป็นมโนทัศน์เชิงการจัดหาเหตุผล (reason-providing notion) ใช่หรือไม่ และนั่นก็คือ คำถามแรกของเขา คำถามถัดมาคือ หากความผิดมีคุณสมบัติเชิงการจัดหาเหตุผล แล้วเหตุผลเช่นนี้ จะเป็นที่เข้าใจได้อย่างไร คำถามประการที่สามคือ เหตุผลนั้นจะเกี่ยวข้องได้อย่างไรกับคุณสมบัติที่ มักจะทำให้การกระทำหนึ่งเป็นสิ่งที่ผิดดังเช่นเหตุผลจากคุณสมบัติของการกระทำที่ทำให้เกิดภัยและ อันตรายขึ้น (Scanlon, 2007: 5-6) งานชิ้นล่าสุดของเขาคือหนังสือ **Being Realistic about Reason** (2014) ขยายความเกี่ยวกับความผิดทางศีลธรรมในปัญหาที่ถูกแย้งว่าไม่เป็นเรื่องธรรมชาติ (non-natural) เพราะต่างจากสิ่งที่ใช้มโนทัศน์ชนิดธรรมชาติ (natural kinds) บ่งถึง สแคนลอนมองว่า คุณสมบัติเชิงธรรมชาติกับคุณสมบัติเชิงศีลธรรมน่าจะดองอภิปรายให้รัดกุมกว่านี้ ใ่ว่าจะเทียบกัน ในเกณฑ์เดียวกันได้แน่แม้ต่างก็ต้องใช้เหตุผลเข้าไปพิจารณา (Scanlon, 2014: 42-44)

ส่วนประเด็นว่าด้วย“โชคทางศีลธรรม” (Moral Luck) อาจจะเริ่มทำความเข้าใจจากตัวอย่าง ที่กล่าวโดยโทมัส เนเกล (Thomas Nagel) คือทฤษฎีศีลธรรมของคานท์มองว่าการกระทำทางศีลธรรม ไม่ได้ขึ้นอยู่กับโชคชะตา (fortune) ผู้ที่ตัดสินกระทำสิ่งใดเพราะตนสามารถควบคุมได้ก็ต้องมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมตามมา ยกเว้นกรณีที่ไม่ได้อยู่ในการควบคุมหากยกตัวอย่างของผู้ขับรถ ที่ไม่ระมัดระวังกับผู้ที่มาผู้อื่น ก็ถือได้ว่ามีค่าทางศีลธรรมที่ต่างกัน แต่หากมีผู้ที่ขับรถไม่ระวังสองคน โดยที่คนหนึ่งฝ่าไฟแดงแล้วไปชนคนเดินถนน อีกคนไม่ระวังและฝ่าไฟแดงเช่นกันแต่ไม่ได้พลาดชน ใครเลย เราควรจะตัดสินค่าทางศีลธรรมของผู้ที่ขับรถสองคนนี้แตกต่างกันหรือไม่และเพราะอะไร และหากมีข้ออ้างว่ามีหลายปัจจัยที่ไม่อาจอยู่ในการควบคุมของผู้กระทำกรได้ เช่นนี้แล้วจะอ้างเพื่อ เลี่ยงความรับผิดชอบในทุกการกระทำทางศีลธรรมได้หรือไม่ (Nagel, 1979: 24-26) หากการอ้าง เช่นนั้นเป็นไปได้อย่างจริงก็ย่อมส่งผลกระทบต่อการอ้างเหตุผลเชิงศีลธรรมไปด้วยทันทีโดยเฉพาะในแง่ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องให้ผู้กระทำกรทางศีลธรรมต้องมีความรับผิดชอบเต็มเองมีแนวคิด

ในเรื่องนี้ และอธิบายปัญหาเช่นในกรณีของคนขับรถดังกล่าวว่าแม้สมมติจะคิดไว้ก่อนว่าไม่ใช่ความผิดของคนขับรถผู้นี้ก็ตาม แต่ก็ไม่ได้ทำให้เราเลิกคิดไปด้วยว่าคนขับรถผู้นี้มีส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ดังกล่าว และเขาเองก็อาจจะมีความเสียใจ (regret) ที่ก็คิดว่าเหตุการณ์นั้นไม่น่าเกิดขึ้น ซึ่งก็บังได้ถึงความรู้สึกทางศีลธรรมบางประการในตัวเขา (Williams, 1981: 28)

คีรัน เซติยา (Kieran Setiya) หนังสือ **Knowing Right from Wrong** (2012) แสดงถึงประเด็นปัญหาของเหตุผลเชิงศีลธรรมด้วยคำถามสำคัญที่เกี่ยวข้องและควรถูกถามกันอย่างจริงจัง นั่นคือประเด็นคำถามที่ว่าใช่หรือไม่ที่เมื่อเรารู้จักแยกแยะถูกผิดดีชั่ว มีความเชื่อตรงกับการรู้จักดังกล่าวจนเรากลายเป็นที่ยกย่องสรรเสริญว่าเราเป็นผู้ที่มีศีลธรรมนั้น ก็เพียงเพราะว่าเรามีโชคดี ต่างจากคนที่มีความเชื่อตรงกันข้าม เช่นไปเชื่อว่าเป็นการสมควรที่จะมีทาสหรือปฏิบัติกับสตรีเยี่ยงทรัพย์สินนั้นเป็นผู้ที่มีโชคร้าย ประเด็นที่ต้องพินิจพิเคราะห์ให้คิดในจุดนี้ก็คือ ควรหรือไม่ที่จะถือว่าการมีความเชื่อที่ถูกต้องในการกระทำเชิงศีลธรรมที่ถูกต้องนั้น เป็นเรื่องของโชค เซติยาให้ข้อโต้แย้งที่เสนอว่าโชคเชิงญาณวิทยาเช่นนั้นก็ปัญหาที่ต้องตอบ ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงวิมุตินิยมเชิงจริยธรรม (ethical scepticism) (Setiya, 2012: 1-5) ในบทความอีกชิ้นหนึ่งของเขาคือ “What is a Reason to Act?” (2014) กล่าวถึงปัญหาหนึ่งที่ใกล้เคียงกัน คือการมีความมั่นใจในการเลือกกระทำบางอย่างแต่ผลลัพธ์กลับผิดพลาด เช่นอาจเพราะมีความรู้ไม่มากพอเกี่ยวกับเรื่องนั้นอยู่ก่อน สถานการณ์นี้อาจดูเหมือนไร้เหตุผล แต่เซติยาตั้งมองว่ากระบวนการใช้เหตุผลนั้นก็ยังคงอยู่โดยควรที่จะเพิ่มเงื่อนไขของการที่ผู้กระทำนั้นได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องเต็มที่ (fully informed) (Setiya, 2014: 223-226)

ข้อเสนอแนะในประเด็นว่าด้วยความทนทานของเหตุผล

ความเกี่ยวข้องกันประการหนึ่งที่ผู้วิจัยพบก็คือ ภายในนิยามเกี่ยวกับเหตุผลและโชคทางศีลธรรมดังที่เป็นประเด็นหลักๆ ในที่นี้ แสดงถึงความกังวลของนักปรัชญาในการหาคำอธิบายทั้งในเชิงปทัสถานทางศีลธรรมและในเชิงญาณวิทยา นั่นคือเราจะมีความรู้ในการใช้เหตุผลเชิงศีลธรรมได้อย่างไร และที่ว่ารู้นั้นเป็นความรู้ที่ถูกต้องจริงหรือไม่ อีกทั้งพิสูจน์คุณค่าทางศีลธรรมได้หรือไม่อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยมองถึงปัญหาที่นักปรัชญาหลายคนอาจจะยังไม่ได้ถาม นั่นคือปัญหาที่ว่าเรามีเหตุผลเชิงศีลธรรมนั้นหากเรามีแล้ว ควรจะมีในระยะเวลาที่นานเพียงใด ควรมีเฉพาะเวลากระทำทางศีลธรรม หรือมีตลอดเวลาที่คิดถึงและมีการตัดสินใจต่อการกระทำ ผู้วิจัยมองว่าหากเราจะมีทฤษฎีที่อธิบายเหตุผลเชิงศีลธรรมให้สมบูรณ์ เราควรจะสามารถอธิบายได้แม้กระทั่งตัวการคิดไตร่ตรองเชิงศีลธรรมนั้นด้วยก่อนจะมีการตัดสินใจและแสดงออกเป็นการกระทำออกมา นั่นก็คือผู้วิจัยกำลังมองเห็นว่าคำตอบควรอยู่ในรูปแบบหลังคือเหตุผลเชิงศีลธรรมควรมีตลอดเวลา แต่การหาคำตอบนี้จะพบปัญหาที่ทำทนายอย่างหนึ่งซึ่งผู้วิจัยเรียกว่า ‘ความทนทานของเหตุผล’ คือปัญหาที่ว่าเหตุผลเชิงศีลธรรมในผู้กระทำการหนึ่งๆ จะมีอยู่ตลอดเวลาได้อย่างไร หากใช้แรงกระตุ้นเช่นความปรารถนาดังที่ภายในนิยามเกี่ยวกับเหตุผลอธิบายนั้น ปัญหาที่มั่นคงจะมีอยู่อย่างทนทานได้หรือไม่ และถ้าภาวะ

ทางศีลธรรมของมนุษย์ไม่ใช่โชคชะตา การไตร่ตรองในเหตุผลเชิงศีลธรรมก็ต้องเป็นไปโดยควบคุมได้ แต่ปัญหาที่คือความทนทานในการควบคุมได้นั้นจะมีลักษณะอย่างไร ซึ่งก็จำเป็นต้องหาคำตอบกันต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Engstrom, Stephen. (2002). Kant's Distinction between Theoretical and Practical Knowledge. In **The Harvard Review of Philosophy** 10: 49-63.
- Greenspan, Patricia. (2007). Practical Reasons and Moral 'Ought'. In Russ Shafer-Landau (ed.), **Oxford Studies in Metaethics: Volume 2**, pp. 172-194. Oxford: Oxford University Press.
- Hume, David. (1739/1992). **Treatise of Human Nature**. Great Book in Philosophy Series. New York: Prometheus Books.
- Kant, Immanuel. (1787/1996). **Critique of Practical Reason**. Great Book in Philosophy Series. translated by T. K. Abbott. New York: Prometheus Books.
- Markovits, Julia. (2014). **Moral Reason**. Oxford: Oxford University Press.
- Nagel, Thomas. (1979). **Mortal Questions**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Parfit, Derek. (2011). **On What Matter: Volume Two**. Oxford: Oxford University Press.
- Scanlon, Thomas M. (2007). Wrongness and Reasons: A Re-examination. In Russ Shafer-Landau (ed.), **Oxford Studies in Metaethics: Volume 2**, pp. 5-20. Oxford: Oxford University Press.
- Scanlon, Thomas M. (2014). **Being Realistic about Reason**. Oxford: Oxford University Press.
- Schneewind, J. B. (1992). Autonomy, Obligation, and Virtue: An Overview of Kant's Moral Philosophy. In Paul Guyer (ed.), **The Cambridge Companion to Kant**, pp. 309-341. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schroeder, Mark. (2007). The Humean Theory of Reasons. In Russ Shafer-Landau (ed.), **Oxford Studies in Metaethics: Volume 2**, pp. 195-219. Oxford: Oxford University Press.
- Setiya, Kieran. (2012). **Knowing Right from Wrong**. Oxford: Oxford University Press.
- Setiya, Kieran. (2014). What is a Reason to Act?. In **Philosophical Studies** 167 (2):221-235.
- Williams, Bernard. (1981). **Moral Luck: Philosophical Papers 1973-1980**. Cambridge: Cambridge University Press.

